

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.

Episcopulu Michailu Pavelu.

Omulu e nascutu pentru societate si ca atare conformu pozitiei s'ale, are obligamentulu de a conlucra la inaintarea, inflorirea si bunastarea societatii carei'a apartiene.

Eta principiulu, de care a fostu condusu in tota vietii'a s'a actualulu Episcopu alu Oradii-mari Illustritatea S'a Domnulu Michailu Pavelu.

Ca se ne convingemu despre adeverulu acestei asertiuni, n'avemu decatu se aruncamu o privire fugitiva asupr'a vietiei S'ale, si vomu afla cu multa satisfactie, ca a urmatu in continuu pre calea virtutii; ca-ci cunoscintiele si averea ce si-a cacsigatu-o cu mari greutati, prin labore si economia, le intrebuinteaza in lini'a prima in folosulu nemului seu a poporulu romanu.

Multu bine ne-a facutu si inca multu mai potemu spera dela unu ast'feliu de pastoriu bunu; ca-ci precumu ne spune si s. scriptura: „pastoriulu celu bunu si sufletulu 'si pune pentru oile s'ale.“

Dar' se lasamu se vorbeasca inse-si faptele, cari ne ilustreza mai pre susu de tote vietii'a acestui episcopu romanu.

Michailu Pavelu s'a nascutu la 6 Septembrie 1827 in comun'a Recea, comitatulu Satumarelui, din parinti seraci, Constantinu si Mari'a Ardeleanu. Tatalu seu era docente si cantore.

Provedinti'a divina a dispusu ast'feliu, ca se se nasca in lipsa, pentru-ca se se dedee cu traiulu simplu, se se invetie a se lipsi de totu ce nu e absolute necesariu, si se puna unu pundu micu pre esterioru sub masc'a carui'a adese-ori se ascunde numai unu defectu internu.

In cas'a parintiessa, sub ingrigirea parintiloru sei, a primitu, ca basa solida a cresterii s'ale ulte-

riore, o educatiune morala si crestinessa in sensulu adeveratu alu cuvintulu.

Er' studiile elementarie si gimnasiale si le-a facutu parte in Bai'a-mare, parte in Satmaru si Casiovi'a, pretotindenea fiindu unulu dintre cei mai escelenti.

Din caus'a miseriei s'a vediatu silitu a se ingrigi inca din copilarie despre subsistinti'a s'a. Atari tineri apoi de regula inainteza cu pasi mai securi catra tienta. Ast'feliu si tenerulu nostru Michailu prin diliginti'a, portarea s'a de modelu si progresulu in studiu in curendu 'si asecura iubirea profesoriloru si colegiloru; er' traiulu i devine mai usioru primitu fiindu ca institutoru acumu langa unu copilu, acumu langa altulu.

Dupa terminarea cursulu gimnasialu a imbraiosiatu carier'a pretiessa, si ca unulu dintre cei mai escelenti teneri din dieces'a Muncaciului, fu trimisu la ascultarea s. teologia in Seminariulu din Vien'a. Din caus'a revolutiunei impreuna cu ceilalti colegi ai sei inse fu silitu se parasessa Vien'a si se-si continue studiile in seminariulu din Satmaru si Ungvar, unde si termina cu celu mai bunu succesu

La 1852 se ordineza de preotu celibe, si e denumitu de notariu langa Consistoriulu episcopescu din Muncaci pentru parochiele romane, ce apartieneau acestei diecese. Dupa ace'a a fostu dispusu ca parochu la Ap'a de josu, comitatulu Maramuresiului. — Er' la anulu 1856 a fostu chiebatu de notariu si secretariu langa Consistoriulu episcopescu atunci infintiatu in Gherla.

De aci apoi la anulu 1860 merge ca parochu in Slatin'a, comit. Maramuresiu; er' in 27 Ianuariu

1861 fu introdusu de vicariu alu Maramuresiului, prin Reverendisimulu Domnu Stefanu Biltiu, canonicu si prepositu, in calitate de comisariu episcopescu.

Atâtu că parochu, câtu si că notariu si in urma că vicariu episcopescu si-a implinitu chiemarea s'a cu tóta acurateti'a, fiindu pretotindenea la culmea misiunei sale prin ce câscigă in curându stim'a si iubirea toturoru.

Pentru meritele s'ale câscigate in specialu pre terenulu basericescu si scolasticu, in 14 Martie 1870 fu decoratu cu crucea de cavaleru alu ordu-lui Franciscu Iosifu I.

Er' in 1871 cerculu electoralu alu Sighetulu Marmatiei lu alege de deputatu alu seu pentru diet'a din Budapest'a.

In 12 Septembrie 1872 éra e denumitu de Episcopu alu diecesei gr. cat. de Gherl'a, si in 23 Decembre acelu'a-si anu fiindu intaritu de Pontificele Pap'a Piu IX, — fu consacratu de Episcopu in Blasiu la 26 Ianuariu 1873 de cătra Escelenti'a S'a Dr. Ioanu Vancea de Butés'a, actualulu Metropolitu de Alb'a-Iuli'a si Fagarasiu.

Că episcopu cu unu adeveratu zelu apostolicu 'si guvernéza dieces'a s'a, introduce unele reforme salutarie in administratiune, si că unulu, care cunosceá bine lipsele si necasurile preotului românú, conlucra la imbunatatirea starei preotiloru sei.

Prin mórtea episcopului dela Oradea-mare Ioanu Olteanu, devenindu scaunulu episcopescu vacantu, in 29 Ianuariu 1879 fu stramatatu la Oradea-mare, unde in 8 Iuniu 1879 se si introduce in noulu scaunu.

Intre insusirile lui caracteristice se numera: darnici'a, bunavointi'a, amicitiatea. — Atâtu cu preotii câtu si cu credintiosii sei, cu cei mari si puternici cá si cu cei mici, seraci, debili, cu toti converséza intr'o forma, pre toti i tractéza cu blândetia si amicitiate — cá unu adeveratu parinte pre fu sei.

E unu barbatu activu, unu mare economu, — conduce, controléza in persóna si dá invetiaturi practice supusiloru sei.

Aduna avere cu diliginti'a unei albine, cá cu atâtu mai multu se póta sacrificá pentru scopuri culturale si umanitari. Pentru sine speséza mai puțin cu acea intentiune nobila, cá se-i remâna mai multu pentru ajutorarea orfaniloru si a seraciloru.

Abnegatiunei acestui prea bunu parinte are poporulu românú se multiemésca infientiarea in unu tēmpu relative scurtu a mai multoru fundatiuni culturale, precumu si salvarea gimnasiului românú din Beiusiu. — Decându e in Oradea-mare distribue in fie-care anu mai multe mii de floreni intre tinerii lipsiti, intre preoti si familii serace, intre baserici si scóle lipsite.

Si prelânga tóte acestea a mai infintiatu si numeróse fundatiuni de mare insemnatate pentru noi românii, dintre cari amintimu aici:

1. Fondulu de subventiune in suma de 80.000 fl. v. a. ce póta numele fundatorelui, si are nobil'a destinatiune de a creá beneficii, si pensiuni, si a promová invetiamentulu românú din anu in anu.

2. Fondulu de prevedere cu vestminte a tineriloru din internatulu (seminariulu, colegiulu) gr. cat. din Oradea-mare. — Din venitele acestui fondu de 30.000 fl. v. a. se voru prevedé cu vestmintele de lipsa elevii seraci din numitul internatu.

3. Pentru reedificarea gimnasiului superioru gr. cat. din Beiusiu si pentru edificarea in legatura cu acest'a a unui internatu, a sacrificatu mai bine de 62.000 fl. v. a.

4. Pentru organizarea si arangiarea scadeloru Stân'a de vale preste 10.000 fl.

5. Din ofertulu episcopescu de 100.000 fl. pentru construirea calei ferate beusiane pana acumu a datu 24.000 fl.

6. Institutulu pentru ajutorarea seraciloru si a cersitoriloru din Oradea-mare 2000 fl.

7. Societati de infrumsetiare a orasiului 500 floreni.

8. Reuniunei pompieriloru 100 floreni.

9. La alte nenumerate reuniuni anualminte câte 50 100 fl.

10. A contribuitu sume considerabile si la infintiarea internatului gr. cat. pentru baieti din Sighetulu-Marmatiei.

Cu unu cuvēntu se póte dice, cumcă in tēmpu de 9 ani, decându e episcopu in Oradea-mare a sacrificatu din casset'a s'a propria pentru scopuri culturale si umane la 300.000 floreni v. a.

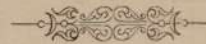
Acestea suntu pre scurtu faptele, cari incununeá viéti'a actualulu episcopu de Oradea-mare, a Ilustratiiei S'ale Domnului Michailu Pavelu.

D.-diu celu a-totu-poternicu se-lu tiēna inca multi ani in deplina taría si sanatate, cá ast'felu, inaintându pre calea inceputa se-si póta realisá tóte dorintiele s'ale nobile, cari suntu: a creá turmei S'ale, némului seu, poporului românú, unu venitoriu mai bunu!

Parintele nostru celu cerescu se-i lungésca firulu vietiei, cá se póta vedé, cumcă semēnti'a aruncata de dēnsulu in câmpulu celu estinsu alu Natiunei române, a produsu fructulu doritu, fructe bune si salutarie!

Se traésca la multi ani fericiti!

i. f. n.

Ce-i ambitiunea?

O femee-aristocrata, ce la rari numai zimbesce,
Pre capu póta o coróna ce in auru stralucesce;
Rece, mândra cá o dina, fara inima si sēmtiu,
Si falósa cá mirés'a celui mai puternicu printiu.
Cá se fii iubitu de dēns'a, — nu-i destulu se o iubesci,
Ci viéti'a si averea la nevoie se-i jertfesci. —
Ea-i gelósa cá o féta ce incepe a iubi,
Cându te-ai datu odata dēnsi — nu ai voie de-a voi
Decátu numai ce-ti demanda. Slavu alu ei ea te iubesci,
Dar' prin radi'a-i de mare, viéti'a tóta-ti mistuesce.

G. SIMU.

Judetiulu.

— Romanu istoricu. —

(Urmare.)

II.

Intre cupele de vinu.

Strad'a négra séu cum o mai numescu Români, strad'a Secuiloru, pre acele timpuri érá infundata inspre tígante. Nu se zidise inca pórt'a, care s'a derímatu apoi in anulu 1873.

Tocmai la capetulu stradei, cá m pe-acolo unde stá astadi hotelulu Union, éráu casele starostelú, avéndu si ele in parte ace'asi destinatiune, pe care o are astadi numitululu hotelu.

Se nu credemu inse cá érá vre-unu hanu séu vre-o cárcíma. Pe atunci in totu orasiulu érá unu singuru hanu si nici cá-i érá permisú vre-unui moritoriu de a deschide vre-o ospetarie, cá-ci acest'a érá dreptulu exclusivu alu orasiului. Totu asemenea si vinderea beuturilor érá unu dreptu alu orasiului, dupa-cum este inca si in díu'a de astadi.

Pre atunci inse nu se sciá de accisu, prin care ori-cine 'si rescumpera dreptulu de a importá si vindé spirituóse in orasiu, — nu se sciá nici de aréndarea dreptului de cárcímaritu, dupa-cum s'a usatu pâna mai acum dóue-díeci de ani, — ci pe acele timpuri se conferiá dreptulu de a vindé beuturi spirituóse la barbati meritati, dându-le ast'felú unu privilegiu, din care trageáu mari folóse.

Christian Sieucater érá unulu din acei fericiiti. I-se permisesé din partea orasiului: „se debiteze vinu, pelinu si mustu atátu la óspeti siedietori cátu si preste drumu“, dupa-cum suná formul'a oficiale a acestui favoru.

Pe bas'a acestei permisiuni díu staroste alu tabacariloru, golise in casele s'ale odai'a dinspre ulitia, lasându numai cuierile si ladile impregiuru.

Din cuire luáse farfuriile si blidele de cositoru, atérnase inse in loculú loru o multíme de cupe totu de cositoru.

Din-aintea ladíloru asiediase mese, punéndu lângá ele de asta-lalta parte nisce scaune de lemnú de fagu, cólea tíepene, cá se nu se strice, cându vre-unulu dintre muşterii s'ar' fi frecatu pré multu pre jeltiu ori l'ar' fi redicatu si l'ar' fi aruncatu in capulu potrivnicului seu.

Cá-ci ar' fi fostu mai pecatu de scaunu decátu de o titva de omu.

Aduagându cá tavanulu érá scundu si formatu din grindí incrucisiate, cá pe josú érá poditu cu caramidi, cá ferestriile mergeáu pe strada si éráu mititele cu nisce hárburi de sticla prinse in plumbu, ce'a ce formáu gémurile ferestriiloru, cá intrarea érá din dosu prin o tindulitia fára nici o podela cí asternutu cu paméntu golu, bine batutu, cá usi'a nu érá mare, dar' grósa si grosolana, potemu se ne inchipuimu „odai'a de vinu“ a starostelú

tabacariloru Christian Sieucater, la care grabiá o multíme de ómeni dintre cei cari esíáu acum dela beserica.

Cárcímarulu, cá-ci de, asiá trebuie se dícemu acelu omu, pré care díu staroste insarcínase cu vinderea beuturilor, aveá multu de lucru, de-abiá érá in stare, a cárá cupele de cositoru umplute cu vinu, care i-se cereáu din tóte pártile.

„N'o vedi asiá, pizmiricu,“ í-i díse unulu dintre óspeti „atunci e bine cându asudi si ghí fai sub greutatea cupeloru.“

I-i dícea pizmiricu fiindu-cá érá micu de statu; lui nu-i pré placeá se audia acésta porecla, cá-ci érá infumuratu. Nu fusese totu-de-a-un'a cárcímaru, exercitase si elu nobil'a meserie a tabacariloru, dar' scapatase si pré íntieptulu magistratu, pentru a nu-lu lasá peritoriu de fóme, îndatorase pe Sieucater se-lu puna vëndiatoriu in cas'a s'a de vinu, pe dieciuíela.

„Taci mei piciorusiu“ tífui elu dreptu respunsu la observarea óspelui, „si vedi-ti mai bine de minciunile t'ale.“

Óspetii ísbucnira intr'unu rísetu generalu, érá omulu numitu piciorusiu 'si resuci mustetiele s'ale cele stufóse si lungi si replicá:

„Firesce, pentru tine, care n'ai fostu nici macaru in Valahi'a, povestile mele de prin tierile streine, pe care le-am cutrieratu in susu si in josu, trebuie s-ti para minciuni.“

Pizmiricu nu respunse nimicu, cá-ci pogoríse érási in pivnitia cá se aduca vinu próspetu, — bancile si scaunele éráu tóte cuprinse, ba unii dintre óspeti éráu siliti a stá in tinda.

Dara cuvintele lui Piciorusiu nu remasera nerePLICATE.

Érá printre óspeti dragomanulu solului turcescu, unu Románu, care venise adese-ori la Brasiovu si care mergeá bucurosu pe la locurile unde se adunáu ómeni cá se mai vorbésca, se mai sórba cáte o picatura, cá-ci tare i placeá lui nenea Stoic'a Grainicu, se steá de vorba între cupele pline.

Sasii mai toti sciáu pe acele timpuri románesce, ast'felú incátu Grainicu nu íntimpiná nici o greutate, pentru a se íntielege cu ei, desí nu cunosceá alta limba decátu pe cea románesca si pe cea turcesca.

Cu tóte astea nu pré poteá suferi pre Sasi si se faceá para si focu cându acesti'a dícea Valachi séu Valachia in locu de Románu séu România.

Audiéndu deci pe Piciorusiu, cá vorbesce de Valachia, í-i sari odata tiandera si strigá:

„Ce-ti umbla flénc'a, mei schilodule, nu scí tu cá noi suntemu Románi, érá nu Valachi. Norocu cá trebuie se am mila de tine, cá-ci altumintrea te-asíu ívetiá eu minte.“

Ómulu pe care l'amu numitu Piciorusiu érá unu betránu lauschenetu raticitu cine sefe prin care íntémplore si remasu aici in Brasiovu. Lu chiemá Samoilu, si lipsíndu-i unu petioru si-lu ínloucuise cu unulu de lemnú, de unde i-se trageá numele de Piciorusiu. Románesce nu sciá aprópe

nimicu, deci nici nu întielesse vorbele lui Grainicu, inse chiar' déca le-ar' fi întielesu, nu ar' fi respunsu nimicu, cà-ci se apucase a spune veciniloru sei, de câte tóte patîse elu prin lume. Ér' cându se porní la aceste povesti atunci erá surdu pentru ori-ce s'ar' fi întemplatu in giurulu seu.

„Dar' ni credi lasa-lu in pace pre acelu siontorogu,“ dîsè unu vecinu càtra Grainicu, „nu te pune cu elu. Vorba multa seraci'a omului, dícal'a ast'a se potrivește bine cu prapaditulu de elu.“

„Cà bine díci,“ replicà Grainicu, care voiá se mai audia câte un'a alt'a. „Cum stati voi pe aici,“ se adresà elu càtra intrevorbitorulu seu, unu sasu lungu càtu o prajina si uscatu cá unu tíru, dar' laudarusu de te doreá capulu ascultându-lu óre care tîmpu.

„Lu chemá Hans Hoften.

„Cum se stámu,“ respunse Hans, „bine.“

„Audu cà v'ar' fi frecatu Bathori Voda,“ observà Grainicu.

„Nici decumu, unde te duci cu gândulu,“ facù Hans Hoften, „déca ne-ar' fi frecatu, ne-ar' stá haiducii sei pe gátu, ér' nu domnii soli dela Sibiu.“

„Audiámu cà v'ar' fi luatú castelulu dela Branu,“ díse Grainicu.

„La dracu, da,“ sbierà Hans, dându cu pumnulu in mésa, încátu incepura a zirgai cupele de cositoru, lovîndu-se unele de altele.

„Ce-i mei Hans,“ strigara beutorii.

„Ce se fia,“ respunse elu, „éca crestinulu ast'a mi-a adusu aminte de luarea Branului.“

„Aha, de misieli'a lui Hankeicher,“ facù unulu.

„Si de a lui Lamfrisch?“ adause altulu.

„Da, de acei vîndietori,“ afirmà Hans, „dara si-au luatú ei plat'a cuvenita.“

„I-a-ti prinsu,“ întrebà Grainicu.

„Vedi bine cà i-amu prinsu,“ afirmà Hans Hoften, „na vedi tocmai mâne se implinescu dóue luni, cà-ci a fostu la 13 Aprilie, cându i-au taiatu lui Hankeicher braçiulu celu dreptu si petiorulu celu stângu si apoi l'a trasu in tíeapa. Erá tocmai vineri inaintea floriiloru.“

„Bre, ce crudíme,“ facù Grainicu scuturându-se.

„Pe Lamfrisch l'a platitu si mai bine, luni dupa dominec'a floriiloru.“

„Cum asiá, ce va se díca vorb'a t'a cà l'a platitu mai bine?“ întrebà Grainicu.

„L'a spândiuratu cu capulu in josu, de petióre!“

„Si a statu asiá pâna a moritu?“

„Ba nu, facêndu-se mila judetiului Weiss l'a agratiatu, si a datu voie tíganiloru cá se-lu ucida cu petre pe malulu furciloru.“

„Aprigu judetiu!“ facù Grainicu.

„Aprigu, neaprigu, este domnu si face cum vrea.“

„Ho, ho, dar' de unde domnu,“ replicà Grainicu. „Face astadi dupa-cumu voiesce elu fiindu-cà asiá i s'a broditu, dar' n'a facutu totu-de-a-un'a asiá. Mai acumu doi ani cându nu erá vorba de

Bathori, ci de dulcele meu stapânu, Mihaiu Voda, Domnedieu se-lu ierte, óre cine dedeá porunci de ve spândiurá, Weiss alu vostru ori Mihaiu alu nostru. Si pe voi totu pentru tradare ve spândiurá, cà-ci l'ati vîndutu pe celu mai vitézu omu de pe faci'a pamêntului.“

„Taci, taci,“ 'lu intrerupse Hans, „nu-mi aduce aminte de acelu têlhariu, cà mi se întorce rînz'a in mine, cându audu de numele lui.“

„Si tu vei fi fostu unulu din acei'a, care a-ti scapatu cá prin minune de drépt'a s'a urgia, dar' audít'ai mèi Sasanule, se nu care cumv'a se mai indrasnesci a necinsti vre-odata numele lui Mihaiu-Voda, cà-ci me juru pe sfântulu Domnedieu cà . . .“

„Ce, cum . . .!“ racní Hans redicându-se in petióre atátu de napraznicu încátu de óre-ce nu precalculase mișcarea s'a si lungu fiindu preste mesura se isbi asiá de tare de o grinda, de se ameti si picà josu fàra sîmtîre printre beutori.

Acésta càdere produse o resvratire intréga.

„Én' vedeti, én' vedeti blastamatulu de vlah,“ sbierara unii.

„Palití-lu se-i tréca poff'a de a se mai pune cu vre-unulu dintre ai nostrii,“ racnira altii, imbulzîndu-se cu pumnii ridicati spre Grainicu, care cu ochii aprinsi pusese mân'a pe unu scaunu si asceptá cu dintii incleștati se fia atacatu.

„Ho, mei,“ strigara altii, „dór' nu vreti se calcati pe bietulu Hans, stati se-lu scótemu mai ântâiu de sub petiórele nóstre.“

Cei dimpregiuru pusera mân'a si scósera pe Hans Hoften.

Intru ace'a Piznicu alergase la stapânulu seu, la starostele Christianu Sieucater, care nu intrase in càrcîma ci se retrasese in locuinti'a s'a.

Samoilu betrânulu lauschenetu, celu cu petiorulu de lemnu, se încercá a potoli mân'a Sasiloru strigându:

„Se nu care cumv'a, se nu care cumv'a . . . a-ti vetemá ospitalitatea . . . este slujbasiu la solulu suzeranului nostru Sultanulu . . . reu ne-ar' prinde, déca ne-amu atinge de elu.“

Cei mai tiantiosi dintre beutori, cu tóte ast'a, dupa scóterea lui Hans Hoften deschidîndu-se calea inspre Grainicu, stateáu tocmai se-lu inhatie, cându aparù Sieucater, la a càrui vedere se facù deodata linisce.

Fàra a perde multu tîmpu cu cercetarea, Sieucater luá pe Grainicu de mâna si-lu poffi se plece de-acolo, cá se nu mai atiétie pe beutori prin vederea s'a.

Grainicu se càm codeá, dar' stapânulu càsii si starostele tabacariloru neavîndu pré multa rãdare, tam ne sam, i dete brânci pe usia afara, încátu erá mai se cadia in nasu; vedîndu inse cà nu-i de gluma plecà.

„Fiti cu minte!“ mai díse Sieucater càtra óspeti, apoi se întorse si elu in locuinti'a s'a.

„Nu siedeá bucuros in càrcîma, cà-ci in presentia s'a, se càm sfiáu beutorii si nu consumáu atáta vinu, cá si atunci cându nu erá de faciã.

BC Cluj Central University Library Cluj

MICHAILU PAVELU.

Printre beutori se facuse tacere. De acestu bunu privilegiu se profită betrânulu Samoilu, pentru că se începă éراسi cu povestile s'ale.

„Hei, hei, ce suntu sfedele vóstre,“ díse elu dându din capu in asemenea cu cele cę am vedíutu eu cę se petrecu prin lumea cea mare. Ce suntu luptele de prin aceste tíeri, ce suntu dușmaniile vóstre, făcia cu resbóiele la care am luatú eu parte si făcia cu desbinarile de printre némurile Europei. Ce este tirani'a lui Bathori, pre ląnga mńrsiaviile unei Catarina de Medicis.“

Dupa-ce aruncase acestu grosu cuvęntu, tacú dându o privire plina de sumetę impregiurulu beutoriloru, cę-si-cându ar' fi voítu se díca: „vedeti-me, eu suntú omu, cólea umblatu si patítu, ér' nu cę voi cari póte nici nu sciti cine a fostu Catarin'a de Medicis.“

Acęsta din urma a s'a gąndire 'lu indemnă a spune cę acęsta femeia érá mam'a regelui Carolu IX. alu Franciei, care a domnitú cu vre-o patrudieci de ani mai nainte in Franci'a, apoi continuă dícýndu:

„Erám cę de vre-o dóue-dieci si optu de ani. Sórtea me aruncase din tíera in tíera scotięndu-me, mai scú si eu cumu, chiar' in capital'a Franciei, la care i díce Parisu. Sosisemi acolo spre tómná cę pe la sfánta Maria. Dar' nu-mi placú nici-decumu cę-a-ce vedíui acolo. Trebuie se sciti cę intregulu orasiu érá in cea mai mare febre.“

„Bună óra cumu este Brasiovulu nostru acum,“ observă unulu dintre pućinii ascultatori, cę-ci beutorii începusera a se strecurá unulu cęte unulu pe-acasa.

„Dar' asiá!“ respunse Samoilu. „Ce te puni tu se asemeni unu Brasiovú cu unu Parisu, din care ai poteá face — pe pućinu dísu — cinci-dieci de orasie precumu este alu nostru.“

„Ba dieu!“ făcú celalaltu cu unu zimbetu malitiosu.

„Crede tu ce vei voi,“ boncaní lauschene-tulu, „se scii inse, cę febrelea din Parisu nu se poteá asemená cu ace'a pe care o avemú noi astadi aici, fiindu-cę dușmanulu care ne amenintia, este strainu, si nu se afla intre murii Brasiovului, pe cęndu acolo se invrajbise Parisianulu cu Parisianu.“

„Voru fi fostu unii pentru regele Carolu altii inpotriv'a lui.“

„Ba nu! Unii se reformasera buna óra cę si voi, care a-ti primitu legea lui Luther, ér' altii nu primisera credin'ta cea nóua.“

„Se sfadiá dara Lutheranii cu papistasi?“

„Francezii reformati nu portáu numele de Lutherani ci de Huguenoti si aveáu de celu mai mare a lorú dușmanu in tíera pe... mam'a regelui, pe dísa Catarina de Medicis.“

„O femeia! Ce poteá se le face, — bine cę nu érá regele protivniculu lorú!“ 'lu intrerupse celu-alaltu.

„Uiti cę acęsta femeia érá mam'a regelui,“ 'lu informă Samoilu, „si nu scii cę acestu rege érá slabu de inima si cę muma-s'a érá o femeia din cele mai spurcate, deci ur'a ei inpotriv'a Huguenotiloru érá fórtę primejdíosa pentru ei,

ce'a-ce se adevérí si inca curęndu dupa sosirea mea la Parisu.“

„Chiar' pe atunci mergeá unu sgomotu surdu printre Huguenoti, cę s'ar' planú lucruri grozave in contr'a lorú, — acestu sgomotu devení pe dí ce mergeá totu mai amenintatoriu si indemnă pre multi dintre Huguenoti a parasí Parisulu. Ferice de toti acei'a cari nu apucasera se fia la Parisu in nóptea santului Bartolomeiu.“

„Sciu, sciu, amu cetítu prin cărti de ace'a nópte numita „nunt'a de sńnge“ in care la porunc'a Catarinei de Medicis o haita de ucigasi surprinse pe Huguenoti in primulú somnu si í-i macelarí cu miile,“ — díse unulu dintre beutorii mai tńneri, unu fetioru de tabacariu care voise se urmeze esemplulu lui Honterus; cę-ci si acest'a fusese fiulu unui tabacariu si se facuse popa devenindu reformatoriulu Brasioveniloru.

Tńnerulu Trepsies nu mai poteá devení reformatoriulu orasiului seu de nascere, dar' poteá se se face popa si de ace'a nu voise se invetie meștesugulu tata-seu, ci se apucase de carte.

Inse cu tóte ingámfarea s'a, nu potuse se-si bage bine in capu limb'a latina si elina, deci dupa ce-si tocise vre-o dóue parecii de pantaloni pe bancile scólei 'si luá sém'a si se întórse la meștesingu, dar' voiá se tréca de invetiatu si de ómu cetítu, dupa-cum amu potutu intielege din vorbele cu care intrerupse povestea betrânului Samoilu.

„Asiá, asiá, vei fi cetítu, seu vei fi auditu dela mine,“ facú acest'a cám bosumflatu, cę-ci nu-i placeá cęndu altulu voiá se se arete totu atátu de orientatu in istori'a lumei, cę si elu. „Inse n'ai vedíutu cę si mine cumu sńngele bietiloru Huguenoti curgeá páraie prin stradele Parisului.“

„Totu atátu,“ reluá Trepsies. „Acęsta versare de sńnge n'a fostu de nici unu folosu papistasiloru. Carolu IX. murí cę vre-o diece ani dupa asiá dísa „nunta de sńnge“, ér' urmasiulu seu anume Herich IV. érá unu Huguenotu si reasiedíá pe acesti'a in drepturile lorú prin edictulu numitu dela Nantes publicatu in anulú 1589.“

„Ai invetiatu bine istori'a,“ făcú betrânulu Samoilu, zirgáindu cu copaculu cupei s'ale de coșitoriu, cę se-si resuffe pućinu necasulu. „Trebuie deci se scii, cę Henrich IV. murí chiar' in acelu anu, injunghiatu de unu ucigasiu pe strada, in propri'a s'a careta.“

„Da,“ afirmă Trepsies, „sciu si numele omórtoriului seu, í-i dícea Ravaillacu.“

„Asiá, asiá, ci-cę sciamú si eu,“ boncaní Samoilu, care moriá de ciuda, cę altulu se-i íá cele mai frumoșe sciri din gura.

Trepsies irse, cę toti invetiatii de trépt'a lui, nu se mai poté oprí din vorba.

„Mórtea lui Henrich alu IV regele Franciei,“ continuá elu, „destulu de tragica totusi nu érá in ace'a mesura cę si mórtea unui altu capu incoronatu, care s'a întéplatú cu doi ani inainte, adeca in anulú 1587.“

„Se faci bine se me ierti,“ 'lu intrerupse Samoilu, „manier'a d-t'ale de a spune întéplá-

rile lumii este asiá de incurcata încâtu 'mi place mai bine se nu le audu —,“ si cu astea betrânulu iauschenetu schiopetâ in tinda, unde-si platí vinulu, si plecâ boncanindu mereu.

„S'a superatu betrânulu,“ reluâ Trepsies, „dar' puçinu 'mi pasa. Se nu-mi uitu vorb'a. Incepusemi a ve spune cà la 1587 s'a întemplatul inca o mórte crâncena a unui capu încoronatu. Samoilu de ciuda, cà nu sciâ ce voiescu se ve spunu a plecatu. Reu a facutu cà-ci ast'feliu nu va aflâ cà acumu dáuedieci si cinci de ani regin'a Angliei Elisabet'a, facându procesulu verisórei s'ale, reginei Scotiei anume Mari'a Stuart, o oséndi la mórte, ce'a ce se si esecutâ, taíndui-se capulu pe esiafodu in mijloculu multímei, cá-si-cându ar' fi fostu o preocupetia.“

„Bine dice Samoilu,“ continuâ tabacariulu celu cu multa carte dupa o mica tacere, „in lumea mare se întempla grozavenii apró, e mai infioratóre cá pe la noi. Atât'a dóra, cà popórele cele mari se mişca mai iute inainte si cà in sênulu loru se gasescu mai multi ómeni mari, cari aducu serviciu insemnate lumii întregi. Mai acuzu vre-o doi ani, unu barbatu anume Franciscu Drake a ocolitu lumea dovedindu prin acést'a cà ideile lui Christoforo Columbo au fostu basate pe sciintia.“

„Lumea este in fierbere. Pretutindeni se încerca popórele, care de care, a întrece unele pe altele in valóre.“

„In Spani'a, regele Filipu II, care posiede o imperatíe atâtú de mare, încâtu sórele nû mai apune nici-odata in ea, a încercatu de curêndu o rusíne mare. Voindu se nimicésca flot'a engleza a trimisu in contr'a ei o suma de corabii sub numirea de „armata,“ dar' acést'a fû invinsa si risipita de admiraliu reginei Elisavet'a a Augliei.“

„In Germani'a se lupta catolicii in contr'a reformatiloru. Imperatulu sfântului imperiu romanu, Rudolfulu alu II. este unu omu slabu, care se ocupa de alchimie, voiescu se gasésca secretulu cum se faca auru si nu credu cà o va scóte la cale cu lig'a catolicu ce s'a formatu in contr'a uniunei protestantice.“

„Noi aici avemu se ne luptamu, cându cu Secuii in contr'a Turciloru, cându cu Turcii in contr'a Secuiloru, séu in contr'a Româniloru, ori apoi in contr'a Haiduciloru, de nici nu m'ri scim cumu si ce feliu. Adí s'a decisu, cà se nu recunóscemu pe Bathori, care va se dica: resvratire in contr'a stapânului nostru.“

Trepsies ar' fi urmatu cine scie pana-cându a-si areta sciintia si cumintia s'a, dar' redicându acumu capulu, pe care la asemenea ocaziuni 'lu tiêneá plecatu, atiéntitu pe cup'a s'a, cá-si-cându ar' fi cetitu de-acolo minunile pe care le spuneá, redicându dícemu capulu, se pomení, cà este singuru singurelu, si cà cine scite de cându, spuneá istoriile s'ale la cei patru paretí, cà-ci nici macaru pizmiricu nu erá de facia.

„Lu chemâ, platí si plecâ acasa.

(Va urmâ.)

TEOCHAR ALEXI.

DIN MISERIILE SOCIALE.

— Novela. —

(Urmare.)

Dela ultim'a impregiurare cadiusemi in órecare apatie, si erám indiferenta de ori-ce bucurie si de totu ce me încungiurá. Ascundeám inse pre câtu poteámu secretulu meu si asceptámu din dí in dí vre-o schimbare, vre-unu evenimentu in ce'a ce me concerná, — doriámu cà acelu díle pline de gândiri triste si indoelnice se survina cev'a care se le schimbe monotoni'a — atâtu de multu me stapêniá dorerea.

Intr'o dí o amica din localitate ne visitâ si se mirâ multu de schimbarea mea. Ea desiguru cá si maic'a mea nu banuiá nimicu, cu tóteacestea acumu pentru prim'a data dên's'a 'mi aruncâ o privire cercetatóre. — Dupa plecarea acelei dame vediu cà mam'a cauta privilegiulu de a-mi vorbí între patru ochi — Intr'unu momentu bine gasitu 'mi díse de-odata:

— Si de ce se slabesci Eugenio? . . .

Eu tresarii cuprinsa de o mare gróza, dar' tacui.

— Credi tu, reluâ dên's'a cà maica-t'a te iubesc mai puçinu? Cà atâtu eu câtu si tatalu teu gândimu mai puçinu la norocirea t'a? . . . Ori tu póte ai devenitu nerabdatóre? Dorosci ace'a ce póte noi nu potemu a-ti dá? Déca asiu sci cà anim'a t'a are alte dorintie decâtu ale mele. Oh! atunci asiu fi fórte amaríta copil'a mea.

— Maica! strigái eu podidindu-me plânsulu, — cine ti-a potutu însuflá aceste temeri nebune.

— Am o banuiéla fét'a mea, o banuiéla care 'mi veni din momentulu ce vecin'a aretâ atât'a mirare de repedea t'a schimbare . . .

— Si care este ace'a banuiéla?

— Cà tu iubesci pre Emanuelu si cà esti machnita din cauza cà noi nu amu consêmtitu . . .

— De unde se sciu tóte acestea? Mi-ai marturísitu d.-t'a totulu precum faceái alta-data? . . . Si apoi draga mama, déca suferu caus'a e cà póte sum bolnava ér' nici-decum ace'a ce banuiescu . . .

Mam'a me mângaiá si sarutându-me 'mi díse:

— Fiindu cà mi-ai marturísitu, te credu . . . asiá trebue se fie . . .

Ah! tóte vorbele ei 'mi sângeráu inim'a si cáindu-me pentru momentu cà am insielatu credintia s'a, erám in stare se-i descoperu totulu si se-i ceru iertare, inse dên's'a începú ast'feliu:

— Nu am refusatú pre Emanuelu din alta privintia decâtu numai din ace'a cà, casatorindu-te cu elu, eu am se te pierdu pentru totu-de-a-nú'a póte si ide'a acést'a redescépta in mine o dorere din cele mai víi ce amu încercatu in viétia mea. Tu scii cà am pierdutu pre fratele teu in flórea vârstei si cà de atunci'a suntu atâti'a ani si nimicu nu m'a potutu consolá de pierderea lui. Unic'a gândire, iubire si fericire a nóstra si in specialu a mea esci numai tu Syivia, dorescu se te am lînga mine restulu díleloru mele. Judeca

tu copil'a mea, ce asiu deveni eu fara tine?... Ai poté tu vre-odata consémti se-mi dáí acésta lovitura de mórte? Nu ar' fi mai bine se te resemnezi si se asceptamu pre unu altulu ce desiguru ni-lu va trimite D.-dieu si care ar' consémti se convietuésca cu noi . . .

Erá fórté mişcata . . . Ah! ce ponuire afectuósa, ce tandretia sémtia dèns'a pentru mine!...

Ascultám plângându de cántia si de rusine si me decisèi, me jurái in mine de a nu me mai gândi la Emanuelu; trebue se sacrificu amorului maternu amorulu pentru unu streinu . . . Oh! dar' câtu e de necircumspecta firea omenésca . . .

Trecuse ast'feliu lun'a lui Iulie, erám in Augustu. Nu me mai intèlnisemi de multu cu Eugeni'a. Totulu ce potusemi aflá este cá sciám cá Emanuelu lipsiá de mai multu tèmpu la ru-dele sale la **, si cá parintii mei pentru a dóu'a óra refusase solicitudinea lui Emanuelu . . . Ea, ase-menea serman'a mea mama nu se poteá obicinui cu ide'a unei separatiuni. Fiindu-cá aceste afectiuni ale sale importante compuneáu tóta fericirea s'a, me gândii cá e umanu, e logicu, cá eu se staruescu in uitarea mea, — dar' acést'a erá dorerosu, erá preste poterea unei pasiuni cá a nóstra! . . .

Intr'o dí de Augustu merseram cá de obicei prin vecinatate, acolo; se aflá si parintii lui Emanuelu, ér' elu lipsiá . . .

Cine erá se-mi vorbésca despre elu? . . .

Mam'a lui veni se me intèlnésca in gradinitia si 'mi díse invalundu-me cu o privire de compasiune:

— De ce numai esci vesela cá alta-data Sylvia? Ce ai? Te-am gasitu adi fórté schimbata.

Ah! Dómne! gândii eu, tóta lumea a observatu acést'a! . . .

— Nu sciú ingánái eu, dupa unu momentu rosíndu-me, cá-ci me gasii fórté incurcata, totulu ce-ti potu spune este cá sum multu indispuza adi . . .

Indispuza adi . . . indispuza totu-de-a-un'a . . . Credi tu óre, cá n'am gáicitu cev'a? . . . dícúndu aceste me atrase la sène si me imbraşisiá . . .

Aceste agremente din parte-i alta-data m'ar' fi facutu prea fericita, dar' acumu cáta dorere-mi aduceáu, la care dèns'a nici nu cugetá! . . .

— Dar' nu se pote, nu am nimicu obiectái eu, aretându o mica surprisa pentru acésta indiscretiune a s'a . . .

Ea me privi fixu.

— A mintítu óre Emanuelu?! . . .

Ea ne apróba mare D.-dieule! gândii eu, dar' la ce-mi servese . . .

Dupa unu suspiniu comprimatu, adause:

— Scumpulu meu copilu! câtu e de nefericitu elu! . . . díse dèns'a lacrimându si privindu lungu inaintea s'a. — Anim'a mi se sfasie de doru, dar' eu nu potu se-lu sacrificu a siedeá lângá mine, nu potu despretiui o comóra care l'ar' poté face fórté fericitu.

— Negresítu, dar' mam'a nu díce totu ast'feliu, fara mine ea ar' fi fórté nenorocita.

Dicúndu acestea, eu, dèns'a si Eugeni'a coboríramu curtea, si pe cându ne dispuneámu a urcá o mica colina din faci'a caseloru proprietatii unde se aflá o frumósa víia, veduramu intr'unu noru de prafu unu calaretiu alergându. — Cându acést'a se apropia, dn'a Agreanu dede unu tièpetu de bucuriá si se aruncá in bratielu lui Emanuelu ce descalecase si se dirigea spre noi. Calulu i erá numai spune si elu pliuu de prafu cu tóte acestea costumulu ce portá 'lu faceá fórté placutu.

Dupa ce-si incredintiá calulu unoru argati, se apropia de noi 'mi intinse mán'a si in acelu elanu de bucurie ce desiguru si-lu pote ori-cine imaginá nu se potú oprí de-a nu-o cuprinde intr'ale s'ale si a mi-o sarutá.

Me facusemi rosie de emotiune si de frica cá nu voiu poté fi resoluta in angagementulu ce luasemi cátra mine ins'a-mi, dar' mam'a lui Emanuelu erá prea multu stapénita de emotiunel s'ale cá se mai observe peripetiile prin care trecusemu in cursu de câteva momente! . . . Emanuelu intinse mán'a si Eugeniei si abia dèns'a potú a-i díce unu cuvèntu de buna-venire.

Elu erá totu acel'asiu, dar' eu 'lu evitám grozavu. La inceputu elu nu observá acést'a, dar' mai pe urma, precându esframu se ne preumblamu pe luna cu Eugeni'a si inca alte dóue domisióne din cunoscintiele nóstre, elu veni cu noi . . . Rogasemi pe Eugeni'a de a fi si dèns'a rezervata, me temeám de privirea mamei, care ori încátráu apucám ne spioná, cu tóte acestea elu sciú se se profite de câteva momente si 'mi díse:

— Cu tóte promisiunile ce mi-ai datu Sylvio, dar' adi vedu cá te silesci a me uitá! . . .

— Te-am uitatu dejá d.-le! . . . i dísei eu cu o vóce ce-mi inghetia inim'a mea chiar' . . . asiá a voitu destinulu . . .

— Destinulu díci? . . . Nu, Sylvi'a mea, destinulu o voiesce dar' vointi'a parintiloru tei e mai tare decátu elu . . .

Eu taceám.

— Am consultatu o somnambula, 'mi díse elu dupa unu momentu, si mi-a spusu: „Precátu tèmpu unu micu suveniru ce ai dela ace'a ce iubesci traesce, esci siguru cá ea se gândesce inca la d.-t'a, ér' cându frundiele acestoru flori voru cadé adaoga elu, scotiéndu dintr'unu carnetu unu buchetielu de flori presatu si parfumatu — atunci totulu se va stinge intre voi printr'o fatalitate.“ Remasesem pe gânduri, in cele dia urma i dísei rídiéndu:

— Éta, ai devenitu si superstitiosu.

In acestu tèmpu la o mişcare ce facú, buchetiellulu cadíu josu si se sfarímá.

— Nu ríde Sylvio, díse elu dupa-ce remase unu momentu sdrobotu de acésta ciudata intèmplare, me voiu aruncá la petiórele mamei t'ale, si ea va aveá indurare de mine . . .

— Vointi'a mamei e nestramutata.

— Me asigurí? . . .

Da.

I-i spusei totulu, î-i spusei si hotarîrea mea.
Elu parû sdrobitu, — nu mai dîsè nimicu, ci
in locu de-a apucâ drumulu spre cas'a proprietatiei
cu noi, elu luâ drumulu spre padure. — — —

Nóptea erá frumósa.

Susu in apartamente luminele inundáu fe-
restrile. Lautarii cântáu si tieranii intinsese si ei
o hora animata in curte... Erá serbatóri'a S-tei
Maria, dîu'a numelui stapênei casei. — Tóta lumea
deci se inveseliá. —

Mediulu noptiei sosise, si Emanuelu nu mai
apareá... Mam'a lui devenise fôrte ingrigiata,
dar' nimeni nu banuîá ruptur'a dintre noi.

Eu dansám, dansám mereu, vesela si cu
façi'a aprinsa... — Asiu fi totu dansatu pâna la
dîua, câ-ci observasemi bucuri'a mamei mele —
subpositiile ei disparusera...

In acelu momentu de vti emotiuni, vioitiunea
'mi revenise si façi'a-mi 'si reluáse colórea vârstei
mele. Rîdeám, vorbiám, — de ace'a ce sêmtiám,
cólea la inima fû pastratu cu temere si fericire.

Spre dîua plecaramu, — si in resaritulú só-
relui fuseramu acasa. —

Câtev'a óre in urma, aflarâmu o mare ne-
norocire, care se reproduesese din gura in gura,
si o aflase si vecin'a nôstra din localitate, d.-n'a Z.

Nóptea dupa plecarea nôstra dela **, Eman-
uelu fusese gasitu mortu in pavilonulu din vi'a
proprietatii si cu unu revolveru lînga sine. — Ce
credi? Cine pôte descrie dorerea si remuscarea mea!
Avusei nisce friguri violente. Dilele ce urmara, bôl'a
se agravâ si d-rulu se temû pentru viéti'a mea.

Serman'a mea mama, incercata inca de crud'a
môrte, alergâ in fia-care séra la beserica, de unde
se intorceá mai plina de sperantia lînga patulu
meu. Am suferitu multu ast'feliu in cursu de câ-
tev'a septemâni sub ingrigirile cele mai tandre si
mai preventitóre. — In cele din urma, mam'a pier-
diéndu cu totulu speranti'a, desí erám aprópe
sfêrsita, intr'o di 'mi dîsè, pregatindu-me pentru
o emotiune din care resultá mórtea séu viéti'a mea:

— Nu voiesci tu fét'a mea se esi, — acést'a
'ti va face multu bine credu...

— Se esu? Dar' unde voiesci mama... 'ti
voiu face voi'a... spune-mi...

— Se mergemu la Agreni...

— Noi la Agreni!? dîsei plina de mirare si
de dorere.

— Da, 'mi dîsè ea fixându-me necontentitu...

— Si pentru-ce amu mai merge noi acolo?

— S'a proiectatu o serbatóre mare...

— O serbatóre?... Ce feliu!? au uitatu ei
óre pe Emanuelu!?... dîcîndu acestea ochii mi se
umplura de lacrimi, 'mi acoperí façi'a cu mânile,
si dîsei fâra voie-mi:

— Oh! numai eu nupotu se-lu uitu!...

Mam'a 'si sprigini fruntea de mâni si tacù...

Dupa-ce me lasâ câtv'a se plîngu, reluâ:

— Déca te sêmti bine, de ce nu amu merge
si noi, suntemu poffiti...

(Va urmá.)

Paulina C. Z. Rovinaru.

Te-ai dusu. . . .

Te-ai dusu si dîle de dorere
Se cernu pe viéti'a mea de-atunci,
Nici desmierdari nici mangaiere
N'o se-mi intindi mai multu prin lunci.

N'o se atingu mai multu cu mân'a
Frumósa viti'a t'a de peru,
Nici n'o s'asceptu cu septemân'a
Se-mi scrii pe file adeveru.

A fostu o gingasia simtîre
Cându mân'a-'n urma mi-ai intinsu,
Cându sarutari de despartîre
Mi-ai datu, si 'n bratie te-am cuprinsu.

Induosiatu de-a t'a plecare,
Unu vécu de parere de reu
Simtiám câ 'n peptulu meu resare
Cu anii lui de-amaru si greu.

Simtiám câ totu o se se faca
Pustéiu tiesutu totu din câinti,
Si câ nemicu n'o se-mi mai placa
Sub pasii mei de suferinti.

De gén'a t'a tremuratóre,
De glasulu teu sonoru si sfântu,
Viéti'a mea suferitóre
Legata-i pâna la mormêntu.

Traianu H. Popu.

University Doine original. Cluj

VI.

Am unu bade dusu departe,
Si nu-mi mai trimite carte
Neci de bine, neci de reu,
Neci l'aduce Domnedieu.
Dîle 'ntregi si nopti ce trecu
Totu cu dorulu lui petrecu.
Cu doru esu sér'a la cale
Si plangu dragostele t'ale,
Vina bade se nu jactu,
Câ-ci asiá te am de dragu,
Vina bade se nu moru,
Câ-ci nu potu de-atât'a doru!

VII.

Mei baditia din celu satu
Nu tí-e frica de pecatu,
Câ-ai avutu unu doru iubitu,
Dar' te-ai dusu. P'ai parasitu, —
Cându te-ai dusu erá 'nfloritu,
Si acum e vescedítu...
Nu te blastemu bade reu,
Numai se dé Domnedieu:
Se plangi si tu pentru mine
Câtu am plânsu eu pentru tine!

VIII.

Frundia verde din livede
S'a pusu mam'a si me dede,
La ocolu cu iérba verde...
Datu-m'ai maicutia datu
De la voi pe scapetatu
Se me sbuciumu de banatu!

Vasilu Budescu.

DIVERSE.

Cronica. — Medicu romanu in Clusiu.

Emil Fekete Negrutiu — fratele celu mai teneru alu redactorelui acestei fô'e — a fostu promovatu in 19 Ianuarie a c. la gradulu de *doctoru in medicin'a universală*. — Densulu s'a stabilitu in Clusiu — remanându si mai departe practicantu la oculistic'a si clinic'a universitatii „Franciscu-Josefina,” si dându consultatiuni patimindiloru, in locuinti'a propria din strad'a carbunelui interiôra, intre ôrele 9—11 a. m. si 3—5 p. m.

Reform'a calendariului. — Societatea astronomica din Franci'a, presidiata de d. Camille Flammarion, a primitu dela unu donatoriu anonimu o suma de 5000 franci spre a deschide unu concursu pentru reformarea calendariului actualu.

S'au prezentatu vre-o 50 de proiecte si 6 premii au fostu date.

Memoriulu care a obtienutu premiu ântâiu imparte anul in patru trimestre de 91 zile fiecare sêu tocmai 13 septemâni. Aceste patru trimestre fiindu absolutu egale si identice, resulta de aci, cã calendariulu anului se reduce la calendariulu unui trimestru. Dupa-ce inse acestea nu dâu in totalu decâtu 364 zile, a 365-a si a 366-a ale aceloră bisextili suntă clasate cã zile complimentare, in afara de septemâna si din luna. — Acést'a permite cã anul urmatoriu se încépa cu ace'a-si di a septemânei cã si anul precedentu. Ast'felu, toti anii suntu absoluti asemenea si acel'a-si trimestru se repeta indefinitu. — In acésta lunga serie de trimestre egale, prim'a luna a fie-carui trimestru are 31 zile si incepe cu diu'a de Luni. — a dâu'a, 30 zile si incepe cu Joi, — a trei'a de-aseenea 30 zile si incepe cu Sâmbata. — Acestu proiectu suprima lun'a de 28 zile; elu stabileste o ordine regulata in alternarea lunilor de 30 si 31 zile, in fine, elu permite fara ajutorulu nici unui almanachu si printr'o simpla socotéla de unu minutu, se se fixeze in ce di a septemânei a caditu sêu va cadé cutare patrariu de luna, dupa cum este vorb'a de prim'a, de a dâu'a, sêu de a trei'a luna a unui trimestru si acést'a pentru ori-ce anu ar' fi.

Regele si Primatele Romaniei. Cu ocasiunea anului nou Metropolitulu primat alu Romaniei au felicitatu pre Capulu Statului român cu urmâtoriele cuvinte: — „Sire! Printre bunele si frumósele datini pre cari le-amu primitu dela parintii nostri, este si ace'a cã, la reinoirea anului, Metropolitulu tieiei, in numele clerului si alu poporului, se aduca urari capului Statului. Acestei datine urmându eu, smeritulu pastoriu alu acestei de Domnedieu pazite Eparchii, suntu fericitu de-a avé privilegiulu de a ve rosti in acést'a di, Sire, simtirile de devotamentu care ne insufletiescu pre toti, clerici si mireni, pentru August'a persóna a

Majestatiei Vóstre, simbolu viu alu Suveranitatiei nationale. — In a lui Domnedieu mâna stã cumpen'a vremiloru; ale lui suntu vécurile, ai lui suntu anii. Elu dâ hrana la tóta faptur'a si tarie la totu némulu. Datori'a nóstra este se lucramu ast'felu, cã prin faptele nóstre cele bune, se atragemu mil'a cerésca si se facemu se aplece domnedieesc'a cumpena spre binele si folosulu nostru. Precum harniculu plugariu privesce cu multumire câmpulu bogatu de sperantie pre care l'a brasdatu vrednici'a lui, asia individii si natiunile au dreptu a se mândri cându vedu cã a sporitu dintr'unu anu intr'altulu munc'a loru morala, faptele loru bune si crestinesti — brazde pururea roditóre ale ogorului de viétia vecinica — Mândru de sine si de poporulu seu, intra in anulu nou capulu unui Statu, cându are consciinti'a de binele ce a facutu, de munc'a ce a implinitu pentru propasirea si inaltierea tieiei s'ale. Cu asemenea mândrie poteti privi, Sire, la anul care s'a sevêrsitu, cã si la cei ce l'au precedatu, cãci prin faptele Vóstre, prin viteji'a si intieptiunea Vóstra, a-ti redicatu Statulu românescu la trépt'a la care a rîvnitulu stramosii nostrii.

Primiti deci Sire, in acésta antâi'a di a anului, viele mele urari, insufletite de smerenia si caldura evangelica, precum si de rogatiunile neincetatu indreptate catra Celu Atotopoternicu, cã se ve dee viétia indelungata si fericita cã se ve intarésca si in viitoriu, cum V'a intaritu pâna acum, cu putere si intieptiune, spre a conduce destinele acestui poporu, pentru care a-ti fostu predestinatu de Domnedieu, la tiént'a ce Majestatea Vóstra si Patri'a o dorit. In acelea-si sinceré urari inim'a mea, a clerului intregu si a tuturor Româniloru, cuprinde si pre August'a Vóstra Soție, pre scump'a nóstra Regina, care prin bunatatea inaltei s'ale inimi, prin însusirile Ei nobile, a binemeritatu numele de Mama a suferindiloru si a sermaniloru.“ —

Regele a respunsu:

— „Rugele besericei si urarile poporului ne-au adusu totu-de-a-un'a fericire si ne-au spriginitu si intaritu in tôte impregiurarile.

Primimu dar', Regin'a si Eu, cu o vie multiamire espresiunea sentiminteloru de dragoste si de credintia ce Ne exprimati cu atât'a caldura, si dorimu din tóta inim'a cã anul nou se fie manosu in progrese si lucrari folositóre si plinu de norocu pentru scump'a nóstra Românie, pre care Ceriulu se-o ocrotésca si de adi inainte.“ —

Convictu rom. in Bai'a mare. — Gimnasiulu super. din Bai'a mare in anul scolasticu curinte, prefacându-se in gimnasiu de statu, prin acést'a subsistinti'a acestui'a este asigurata pentru totu-de-a-un'a. — La acestu institutu se afla, dupa cum aréta programele anuale, 80—100 si câte odata si mai multi studenti români. — Luându in consideratiune acestu mare numeru de studenti români dela acestu gimnasiu, ori si care parinte cunoscatu de impregiurarile locale din Bai'a mare, trebuie se sêntiesca lips'a ardienda de unu con-

victu, unde pre lângă unu pretiu moderatu se p^ota capatá provisiune pruncii români dela acestu institutu — Mai multi romani din acelu tienutu patrunci de acésta lipsa de unu convictu infintiandu in Bai'a mare, convóca o adunare in acésta cauza de mare importantia pe 11 Februaru st. n. in-aute-de-amédi la 10 óre in localitatea scólei gr. cat. romane din Siomcut'a mare, in care adunare se voru discutá modalitatile si mijlócele cum s'ar' poté infintiá acestu convictu catu mai curâdu — Deplinu succesu!

Ajutoriu!!! Poporulu românu gr. c. din Poiana'a Ariesiului (comuna mestecata cu magiari ev. ref.) in cea mai mare parte fórte lipsitu si necajitu — câscigându-si pânea de tóte dilele cu lucrulu pe la straini — si-au edificatu in anulu 1882 o scóla intru tóte corespundietória cerentiloru legei, si acum si-au adunatu materialulu de lipsa pentru cá in locul besericei vechi de lemnu — in care, fiindu aprópe ruinata, i s'au interdisu prin autoritatile civile tienerea cultulu divin, — se-si zidésca o beserica nóua din materialu solidu. Multele spese ce li-au avutu inse cu cumperarea loculu, in care si-au ziditu scól'a si a celui'a in care voru se-si zidésca nóua beserica, — ambele cumperându-le dela straini cu bani scumpi, — precum si cu zidirea si adaptarea scólei si cu procurarea materialulu de lipsa la nóua beserica: i-au storsu de totu, asié cá acum suntu siliti a recurge la ajutoriulu confratiloru de pretutindenea cu rogarea cá se benevoiesca a-i ajutá intru indepluinea lucrulu inceputu — contribuindu care-si dupa putere la acoperirea speselor de zidire a nóuei beserice, si ei din parte-si se apromitu cá la tēmpu protrivita asemene voru ajutá dupa potentia pre alti confrati ai loru la ast'feliu de casuri.

Contribuirile benevoitóre se se trimita la Redactiunea acestei fóie, care le va cuitá publice si le va inaintá la locul destinatiunei lor.

Unu daru tiarinei. Reuniunea femeiloru slave a surprinsu pre tiarin'a rusa cu una masina-de-cusutu fórte pompósa. Frumós'a masina gatita tóta din argintu si bogatu impodobita cu saphiru e asediata in unu tocu de catifea in care e cusuta coron'a tiariloru rusi. — Acestu daru e expresiunea recunoscintiei ce nutrescu femeile ruse faciá de tiarin'a lor, pentru ca dens'a a adusu in moda coselele si broderile tieranesci si ins'asi inca le-a invetiatu si executatu prin damele s'ale de curte, cá ast'feliu se dé unu aventu mai mare manufactureloru ruse, atátu in cerculu curtiei, câtu si in cercurile aristocratiei ruse, ce'a ce i-a succesu stralucitu.

Pentru temperantia. 1.300.000 de dame anglese au subscrisu una cerere catra guvernulu tierei, pentru de-a se tiené inchise in domineci si serbatori tóte cârciumele.

Studente de universitate. La universitatea din Zürich din anu in anu se inmultiesce numerulu domnisióreloru aspirante la diplom'a de doctor. Asié pe cându in 1865/6 erá numai una as-

cultatória la acésta universitate, in anulu scolasticu curente suntu 66 — adeca 1/8-a a numerulu totalu a ascultatoriloru.

— La universitatea din Paris, facultatea medicinala au ascultat-o in anulu trecut 108 dame.

Ingrigitóriale sanetatiei. Regin'a Italiei este ingrigita de o dama, care si-a câscigatu diplom'a de doctor in medicina la universitatea din Bologna. Er' futória doctor a reginei Spaniei acum censuréza la universitatea din Paris. Apoi in New-York si Brooklyn (America) actualmente functiunezá cá ingrigitórie a sanetatiei nu mai puçinu de 300 dame, dintrecari multe au unu proventu anualu de 20—30 si chiar' 40—50 mii floreni.

Regin'a Angliei a facutu o fundatiune de 1½ milionu floreni pentru de-a se ajutá din venitele acelei'a femeile lipsite pe tempulu câtu prin insarcinare si nascere suntu impiedecate dela lucrurile ordinare cu cari 'si câsciga mijlócele de subsistentia.

Scól'a economiei domestice. O dama din Milano, cu numele Tinimo Fohero, a infintiatu pe spelele ei proprii in orasiulu Tesena (Itali'a) unu institutu escelentu. Acestu institutu are de a cresce din fetele orfane bune económe si capabile lucrátórie. Intregu institutul se direge de-o-cam-data de unu economu de sate, o económa iscusita si o educatória cu cunoscintie frumóse, — cari toti impreuna contribue la educarea si instruirea rationala si practica a elevelor.

Dame pe terenulu comercialu si industrialu. In Angli'a câteva dame din clas'a mai inalta a societatiei si dotate cu averi abundante si-au pusu de gându se popularizeze si in clas'a mai inalta intreprinderile comerciali si industriali. — Asié un'a a deschisu o „laptaria si brânzaria“, alt'a s'a facutu „modista“, a trei'a „zugravítória si decoratória de case“, — apoi „croitóre“, „negustóre“ s. a. m. d. Si la tóte le succedu fórte bune aceste intreprinderi, — prin ce naturalu cá din ce in ce mai multe dame se indémna a urmá esemplulu lor; cu atátu mai inadinsu cá si Regin'a Angliei inca a luat sub protectiunea s'a acestufeliu de intreprinderi ale damelor din clas'a mai inalta si mai culta si bogata a societatiei anglese.

Féta betrana se p^ote numi fara nici o vatemare a curtuosiei domnisiór'a Anna Barcsik din Karva comitatulu Strigoniului. Ea e de 107 ani. Nu scie ce-i morbulu. Are toti dintii intregi si cetesce fara a folosi cânduv'a ochilari.

— **Eróre de indreptatu.** — In versulu „Unei mórte“, publicatu in numerulu I. alu fóiei nóstre, — pagin'a 15, colón'a I. — s'a stracuratu o eróre de tipariu in viersulu alu 3-lea. — S'a tiparitu adeca:

Lamesiulu dór' tie ... in locu de:

Mamesculu doru tie ..., ce'a ce ne rogamu a se indreptá.

GLUME.

Desamagire.

Domnul casei. — Domni'a-t'a ambli de multisoru in casa noastra, si cum ai potutu observá noi te primimu bucu-rosu ori si cându, — dar' vedi, domnulu meu, reputatiunea fetei miele cere cá se te dechiaru si se-ti descoperi cu tota francheti'a intentiunea d.-t'ale.

Tenerulu. — Ve multiemescu de incuragiare, domnule, intentiunea mea e se ve rogu, cá se benevoiti a-mi girá acestu cambiu de 5000 fl. pentru care de multu stau sub executiune.

Unei dómne. Nu me miru cá natarai
I-i stimezi, pe cátu se póte,
E adeveratu proverbulu:
Corbu la corbu ochii nu-si scóte.

Unni insuratu. A caletori pe mare,
Cándu furtun'a te 'ngrozescu;
A te asvêrlí in rip'a
Care 'n fundu nu se zarescu;
A-ti luá o hotaríre
Pentru a te insurá,
Suntu trei lucruri, ce le faci
Fara de-a ratiuná.

Unoru fanfaroni. Í-i vedi pe domnii ce cu trufia
In echipaje s'au resturnatu;
Eu mergu pe josu,
Anevoiosu,
Dar' suntu ferice
Potêndu a dice:
A loru trasura-i pe detoria,
Ghetele mele le-am cumperatu.

Èrn'a. — Creditoriulu. Dêca in optu dile nu-mi platesti sum'a cu care 'mi esci detoriu, voiú fi silitu se te im-procesuezu.

Debitoriulu. Cum? In optu dile? Dara cugeta te rogu cátu suntu de scurte acum dilele.

Seusa. — **A.** Domnule, cum cutezi se-mi dtici in fačia cá sum magariu.

B. Íerta-me, dar' nu am cugetatu, cá esci asié de usioru-creditoriú!

Amoru modernu. — Tatalu. Cum ti-am spusu nu potu se dáu fetei miele mai multa zestre decâtu cincii mii fl.

Petitoriulu. O, nefericitulu de mene! Pe cându eu o iubiám cá si cum ar' avé celu puçinu diece mii.

Dupa balu. — Scumpa Antonia, tu nu scii cum se te porti. Cu domnulu celu blondu ai dus'o pré departe. Scii bine, cá tu esci, maritata. .!

— Da in adeveru, — dar' elu n'a sciutu-o!

Bunu de cassariu. — Ve recomêndu pe dlu N. pentru postulu de cassariu in afacerile dv.

— Ce avantajii posedé acestu domnu?

— Este ologu de amendóue piciórele si ámbla cu cárji.

De-ale copiiloru. — Vasilica, aici ai unu meru, im-parte-lu crestinescu cu sor'a t'a.

— Cum se imparte crestinescu, mama?

— Se dá jumetatea mai mare la cel'alaltu. —

Atunci Vasilica dá merulu soriórei s'ale si-i dice:

— Imparte-lu tu crestinescu.

Si-a ajunsu scopulu.

Dóm'n'a catra soçiulu seu, care re'ntórna acasa numai a dóu'a di catra amiédiadi:

— Pentru Domnedieu barbate ce voiesci, nici candu nu ai de gându se te lasi de cárti?

Domnulu. — D'apoi cum si poti pófti dela mene acést'a, cându mereu cáscigu.

Dóm'n'a. — Se scii dara cá pre mene m'ai pierdutu pentru totu-de-a-un'a.

Domnulu. — Atunci nu me m'ai jocu in veci de-a cártile.